مجله علوم پزشکی رازی دوره ۲۶، شماره ۱، فروردین ۱۳۹۸
http://rjms.iums.ac.ir
مقاله پژوهشی

بررسی تاثیر انگیزش پیشرفت بر بهزیستی روانی با بررسی نقش واسطه‌ای استحکام من و سرمایه‌های روانشناختی

رضا پورحسین: دانشیار، گروه روانشناسی، دانشکده روانشناسی وعلوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران
رضا نبی زاده: دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، دانشکده روانشناسی وعلوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران (* نویسنده مسئول) reza.nabizadeh@ut.ac.ir
نرگس انسانی مهر: دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران
سحر احسانی: دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

چکیده

زمینه و هدف: بهزیستی تاثیرات مداومی بر سلامت جسمی و روانی افراد می‌گذارد و این تاثیر را از طرق مختلف اعمال می‌کند. این پژوهش به منظور ارزیابی اثر انگیزش پیشرفت بر بهزیستی روانشناختی با نقش واسطه‌ای مقیاس استحکام من و سرمایه‌های روانشناختی انجام شد.

روش کار: در این مطالعه توصیفی، ۲۰۱ نفر از دانشجویان دختر و پسر (۱۱۰ دختر و ۹۱ پسر) دانشگاه تهران با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند و به پرسشنامه استحکام من بشارت، پرسشنامه سرمایه‌های روانشناختی لوتانز (PCQ)، پرسشنامه انگیزش پیشرفت هرمنس و مقیاس‌های به زیستی روانشناختی (PWBS) پاسخ دادند. نتایج بر اساس روش همبستگی و بوت استرپ با نرم افزار R مورد تحلیل و بررسی قرار گرفت.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش حاکی از آن بود که متغیرهای انگیزش پیشرفت، استحکام من و سرمایه‌های روانشناختی بر بهزیستی روانشناختی تاثیر مستقیم و غیرمستقیم داشته است در نقش غیرمستقیم، انگیزش پیشرفت بر روی بهزیستی روانشناختی با میانجی‌گری متغیرهای استحکام من و سرمایه‌های روانشناختی تاثیر داشته است. در مجموع مدل فرض شده پژوهش از برازش مناسبی برخوردار بود.

نتیجه‌گیری: می‌توان در نتیجه بر اهمیت نقش مثبت انگیزش پیشرفت، استحکام من و سرمایه‌های روانشناختی بر بهزیستی روانشناختی صحه گذاشت.

تعارض منافع: گزارش نشده است.
منبع حمایت کننده: حامی مالی نداشته است.

کلیدواژه‌ها
انگیزش پیشرفت،
استحکام من،
سرمایه‌های روانشناختی،
بهزیستی روانشناختی

تاریخ دریافت: ۹۷/۹/۱۷
تاریخ پذیرش: ۹۷/۱۱/۳۰

شیوه استناد به این مقاله:
Pourhossein R, Nabizadeh R, Ensanimehr N, Ehsani S. Investigating the impact of the achievement motivation on psychological well-being by investigating the mediating role of ego strength and psychological capacity. Razi J Med Sci. 2019;26(1):68-77.

*انتشار این مقاله به‌صورت دسترسی آزاد مطابق با CC BY-NC-SA 1.0 صورت گرفته است.

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-16]
[DOR: 20.1001.1.22287043.1398.26.1.8.8]

Razi Journal of Medical Sciences.2019;26(1):68-77. http://rjms.iums.ac.ir

Original Article

Investigating the impact of the achievement motivation on psychological well-being by investigating the mediating role of ego strength and psychological capacity

Reza Pourhossein, PhD, Associate Professor of Psychology, University of Tehran, Tehran, Iran
Reza Nabizadeh, MSc in Psychology, University of Tehran, Tehran, Iran, (*Corresponding auhor) rezanabizadeh@ut.ac.ir
Narges Ensanimehr, MSc in Psychology, University of Tehran, Tehran, Iran
Sahar Ehsani, MSc in Psychology, University of Tehran, Tehran, Iran

Abstract

Background: Well-being has a permanent effect on the physical and mental health of individuals; this effect is applied in different ways. The purpose of this research is to evaluate the effect of achievement motivation, ego strength and psychological capitals on psychological well-being.
Methods: In this research, 201 students of Tehran University (110 women and 91 men) we're selected by available sampling method and they answered Beshart's Ego Strength Questionnaire, Luthans's Psychological Capitals Questionnaire, Hermes Achievement Motivation Questionnaire and Psychological Well-Being Scales Questionnaire. The results were analyzed using correlation and Bootstrap method with R software.
Results: Research data suggested that the variables of achievement motivation, ego strength and psychological capitals had effect, these effects were direct and indirect. Furthermore, achievement motivation had indirect effect on psychological well-being by mediation of the variable of ego strength and psychological capitals.
Conclusion: On the whole, this supposed research model had suitable fitness and we can approve the positive role of achievement motivation, ego strength and psychological capitals in psychological well-being.

Conflicts of interest: None
Funding: None

Keywords
Achievement motivation,
Ego strength,
Psychological capital,
Psychological well-being

Received: 08/12/2018
Accepted: 19/02/2019

Cite this article as:
Pourhossein R, Nabizadeh R, Ensanimehr N, Ehsani S. Investigating the impact of the achievement motivation on psychological well-being by investigating the mediating role of ego strength and psychological capacity. Razi J Med Sci. 2019;26(1):68-77.

This work is published under CC BY-NC-SA 1.0 licence.

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-16]

[DOR: 20.1001.1.22287043.1398.26.1.8.8]

مقدمه

یکی از موضوعاتی که در سال‌های اخیر توجه بسیاری را به خود جلب کرده است، روان‌شناسی مثبت‌گرا است (۱). یکی از مفاهیمی که این اواخر در حوزه روانشناسی مثبت به‌وفور مورد بررسی قرار گرفته است، بهزیستی روانشناختی (Psychological Well-being) می‌باشد که دامنه مطالعات آن از حوزه فردی به اجتماعی نیز کشیده شده است (۲). در راستای تعریف این سازه مفهومی گلداسمیت، وئوم و دارتی (۳) بیان می‌دارند که بهزیستی روانی شامل دریافت‌های فرد از میزان هماهنگی بین هدف‌های معین و ترسیم شده با پیامدهای عملکردی است که در فرایند ارزیابی‌های مستمر به دست می‌آید و به رضایت درونی و نسبتا پایدار در توالی زندگی منتهی می‌شود؛ وینهوون (۴) نشان داد که عوامل روانشناختی بر جسم و کارکردهای آن نیز تأثیر می‌گذارند و کسانی که سطح بهزیستی بالاتری دارند، از سلامت جسمی بالاتری نیز برخوردارند. این افراد شاد، خوش‌بین بوده و از ثبات عاطفی بالاتری نیز برخوردارند، برای حل مسائل خود فعالانه تلاش می‌کنند و از زندگی خود راضی بوده و احساس خوشبختی می‌کنند رابطه ی سلامت جسمانی و بهزیستی روانی دو طرفه است، به طوری که پژوهش استپتو (۵) نشان می دهد بهزیستی روانی باعث افزایش طول عمر می شود و این سلامت جسمانی بهزیستی روانی را افزایش می دهد. بنابراین افرادی که احساس بهزیستی بالاتری دارند عموما هیجانات مثبت بیشتری را تجربه کرده و از حوادث و وقایع اطراف ارزیابی بهتری دارند؛ در حالی که افراد با احساس بهزیستی پایین، از زندگی خود رضایت کمتری داشته و حوادث و وقایع زندگی‌شان را نامطلوب ارزیابی می‌کنند و عموما هیجانات منفی مثل اضطراب، افسردگی و خشم را بیشتر تجربه می‌کنند که با توجه به شاخص های زیستی آن ها قابل تبیین است (۶). بهزیستی چند مؤلفه اصلی دارد که شامل: ۱-پذیرش خود ۲-روابط مثبت با دیگران ۳-خودمختاری (Autonomy) ۴-تسلط بر محیط ۵-داشتن هدف در زندگی ۶-رشد شخصی می‌باشد (۷ و ۸).

یکی دیگر از مباحث جالب در روانشناسی که با زندگی روزمره رابطه نزدیکی دارد، انگیزش است. دغدغه بسیاری از افراد این است که چگونه به خود و دیگران برای انجام کاری انگیزه دهند. انگیزش پیشرفت عامل مهمی است که بر تغییرات اجتماعی و تحول جوامع اثر می‌گذارد، همان تمایل به انجام کار و یا حرکت به سمت عملی خاص است و باعث غلبه افراد برموانع می‌شود (۹)؛ بنابراین انگیزش پیشرفت، اشتیاق و تلاشی است که فرد برای رسیدن به هدف مشخص و یا تسلط برامور، افراد و اندیشه‌ها و همچنین رسیدن به معیاری ایده‌آل از خود ابراز می‌کند. انگیزش پیشرفت (Achievement motivation) می‌تواند فعالیت‌های وسیعی را در برگیرد (۱۰). وقتی افراد انگیزش پیشرفت داشته باشند، برای موفقیت انگیزه پیدا کرده و انتظار پیامدهای مثبت دارند و وقتی که برای اجتناب از شکست با انگیزه شوند، برای دوری از پیامدهای منفی انگیزه دار شده اند (۱۱). یکی از اهداف این پژوهش بررسی همبستگی مستقیم بین انگیزش پیشرفت و بهزیستی روانشناختی می‌باشد.

برخی از ظرفیت‌های روانشناختی، از قبیل: امیدواری، تاب‌آوری (Resiliency)، خوش بینی و خود-کارآمدی (Self-efficacy)، درکنار هم یک عامل جدیدی را تشکیل می دهند که سرمایه‌های روانشناختی نام دارد (۱۲). سرمایه‌های روانشناختی یکی از دیگر پارامترهای روانشناسی مثبت می‌باشد. نتایج پژوهش های گذشته نشان می‌دهند که این سازه رابطه‌ی معنا داری با انگیزش پیشرفت دارد. سرمایه ی روانشناختی قابلیت اندازه گیری، توسعه یافتن و کنترل را دارد که این خود سبب می‌شود پیشرفت عملکرد افراد ممکن شود (۱۳ به نقل از ۱۴). در فرآیندی لوتانز (۱۵) به این نتیجه رسید که بهزیستی روانشناختی از عوامل فردی تأثیر بسیار زیادی می‌پذیرد و در بین این عوامل بر نقش سرمایه روانشناختی تاکید کرده است. از نظر وی سرمایه روانشناختی و مولفه‌های آن در تعامل با هم به زندگی فرد معنا می‌بخشند (۱۶) و باعث

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-16]
[DOR: 20.1001.1.22287043.1398.26.1.8.8]

می‌شوند فرد در موقعیت‌های تنش‌زا برای تغییر وضعیت تلاش کنند (۱۷) و فرد را برای عمل کردن آماده کرده (۱۸) و مقاومت و سرسختی وی را در تحقق اهدافش افزایش می‌دهد (۱۹). سرمایه‌های روانشناختی باعث کاهش استرس شده و از این طریق روی بهزیستی تاثیر مثبت دارد که این تاثیر در طول زمان پایدار خواهد ماند (۲۰). جلال، منصور و ارشدی (۲۱) گزارش دادند که افرادی با انگیزش پیشرفت بالا خود کارآمدی بیشتری دارند و اهمال کاری در آنها کمتر است. خود کارآمدی و امید هر دو از پارامترهای سرمایه‌های روانشناختی اند؛ بنابراین می‌توان گفت انگیزش پیشرفت می تواند باعث افزایش سرمایه‌های روانشناختی شود.

باتوجه به شواهد ذکر شده می‌توان برداشت کرد احتملا متغیر سرمایه‌های روانشناختی نقش واسطه‌ای بین متغیرهای انگیزش پیشرفت و بهزیستی روانشناختی داشته باشد. با وجود پژوهش های صورت گرفته در زمینه سرمایه روانشناختی، نقش واسطه‌ای این سازه در ارتباط با انگیزش پیشرفت و بهزیستی روانشناختی امری تازه و نوآورانه می‌باشد.

یکی دیگر از سازه‌های روانی، استحکام من (Ego Strength) می‌باشد. استحکام من مجموعه ای از کنش‌های من می‌باشد. این سازه به عنوان یکی از ساختارهای بنیادین شخصیت از نظریه فروید سرچشمه گرفته است. از نظر فروید، استحکام من به توانایی فرد در مواجهه با تعارض‌های بن و فرامن و همچنین مدیریت این تعارض‌ها گفته می‌شود. پس در واقع، استحکام من به فرد کمک می کند تا در شرایط تنش‌زا و درماندگی، ثبات هیجاتی خود را حفظ کند. برعکس، اگر من از استحکام کافی برخوردار نباشد فرد در مواجهه با تعارض‌ها گرفتار شده و آشفتگی هیجانی را تجربه می کند. ضعف من از دلایل اصلی آسیب شناسی روانی در رویکرد روانکاوی محسوب می‌شود (۲۲). استحکام من مجموعه توانمندی‌های روانشناختی است که فرد را برای حل تعارض‌های درونی و تعامل با محیط آماده می‌کند (۲۳). این سازه شامل پارامترهای مهار من (Ego-control)، تاب آوری، مکانیزم‌های دفاعی (Defense mechanisms)، راهبردهای مقابله ای و کنش‌های شناختی می‌باشد (۲۴). استحکام من و مولفه‌های آن (تاب‌آوری و مهار من) بر سازگاری افراد تاثیر دارند.

تاب‌آوری باعث می‌شود که افراد پاسخ‌های هیجانی و عاطفی متعادل‌تری به وقایع بد نشان داده و با این شیوه از بهزیستی افراد محافظت می کنند. تاب‌آوری به عنوان یکی از مولفه‌های اصلی استحکام من باعث می‌شود که فرد در رویارویی با ناکامی ها، مشکلات و تعارض های درونی و بیرونی به تلاش افزون تر ادامه دهد حتی در مواجهه با رویدادهای مثبت نیز مسئولیت را پذیرفته و برای دستیابی به موفقیت، تلاش می کند (۲۵). انگیزش پیشرفت و تحصیلی به هدف‌های خاص، نگرش و باورهای ویژه و تلاش های فرد برای رسیدن به آن ها مربوط است (۲۶). انگیزش پیشرفت افراد باعث افزایش عزت نفس آنان می‌شود (۲۷) و این خود افزایش استحکام من را باعث می‌شود. آنتونی (۲۸) گزارش داد انگیزش پیشرفت رابطه مثبت معناداری با پارامترهای روانی خودپنداره مانند خود جنسی، خود اخلاقی، خود پنداره کل و... دارد. خان و الام (۲۹) معتقدند که یک نوجوان می‌تواند زندگی خوبی داشته باشد اگر انگیزش پیشرفت و خود پنداره خوبی داشته باشد. با توجه به شواهد یاد شده می‌توان پیشبینی کرد که انگیزش پیشرفت بر روی سرمایه‌های روانشناختی و همچنین استحکام من تاثیر می‌گذارد که در نهایت باعث افزایش بهزیستی روانشناختی می‌شود. به طور کلی فرضیه ما در این پژوهش وجود رابطه بین بهزیستی روانشناختی و انگیزش پیشرفت به همراه نقش واسطه‌ای سرمایه روانشناختی و استحکام من می‌باشد، این راهبرد طرح تازه‌ای است که از نوآوری‌های این پژوهش به حساب می‌آید. از سوی دیگر پژوهش‌های محدودی درباره ارتباط خطی و مستقیم انگیزش پیشرفت، بهزیستی روانشناختی، سرمایه روانشناختی و استحکام من وجود دارد که از مزیت‌های این پژوهش است.

با تکیه بر مطالعات پیشین و براساس آنچه پیش از این مطرح شد، احتمالا انگیزش پیشرفت، استحکام من و سرمایه‌های روانشناختی با بهزیستی ارتباط معناداری دارند؛ اما شکافی که در مطالعات پیشین وجود دارد، عدم بررسی سازوکار اثرگذاری این متغیرها بر بهزیستی روانی است. در مجموع با توجه به یافته‌های مطالعات پیشین، انگیزش پیشرفت، استحکام من و سرمایه‌های

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-16]

[DOR: 20.1001.1.22287043.1398.26.1.8.8]

روانشناختی با بهزیستی روانی رابطه دارند و ضروری است به پژوهش در زمینه این روابط پرداخته شود. با این حال فرض پژوهش این است که رابطه‌ی این عوامل صرفاً یک رابطه‌ی مستقیم نیست؛ بلکه شامل روابط واسطه‌ای است، به طوری که اثر انگیزش پیشرفت بر بهزیستی روانی توسط استحکام من و سرمایه‌های روانشناختی واسطه‌گری می‌شود؛ بنابراین هدف از انجام این پژوهش بررسی متغیرهای روانشناسی مثبت و تاثیر آن ها بر یکدیگر است. در مدل فرضی پژوهش انگیزش پیشرفت به طور مستقیم بر استحکام من و سرمایه‌های روانشناختی تاثیر می‌گذارد و این دو سازه نیز به طور مستقیم بر بهزیستی تاثیر می‌گذارند. از این رو مدل فرضی دارای چهار مسیر مستقیم و یک مسیر غیر مستقیم است.

روش کار

مطالعه از نوع توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری این پژوهش ۲۰۱ نفر (۹۱ پسر و ۱۱۰ دختر) از دانشجویان دانشگاه تهران که در سال تحصیلی ۱۳۹۶=۱۳۹۷ تحصیل می‌کردند، بودند. دراین پژوهش افراد نمونه با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای از دانشکده های روانشناسی و علوم تربیتی، حقوق و علوم سیاسی و علوم پایه انتخاب شدند. پس از انتخاب افراد مایل به شرکت در پژوهش، ضمن کسب رضایت از آن ها پرسش نامه های مورد نظر به آن ها تحویل داده شد و داده ها گردآوری گردید. برای انجام پژوهش از ابزارهای زیر استفاده شد.

الف- پرسشنامه انگیزش پیشرفت هرمنس (Hermes's Achievement Motivation Questionnaire): هرمنس این پرسش نامه را در سال ۱۹۷۰ ساخت و حاوی ۲۹ پرسش چهارگزینه ای است. نمره‌گذاری پرسش‌نامه با توجه به ویژگی‌های نه‌گانه که سؤالات براساس آن ها تدوین شده است، انجام می‌گیرد. بعضی از سؤالات به صورت مثبت و برخی دیگر به‌صورت منفی ارائه شده است. روایی این پرسشنامه در موارد متعدد تأیید شده است؛ چنان‌که هرمنس برای محاسبه‌ی روایی از روایی‌یابی محتوا که اساس آن را پژوهش‌های قبلی درباره ی انگیزش پیشرفت تشکیل می‌داد، استفاده کرد. او ضریب همبستگی هر سؤال را با رفتارهای پیشرفت گرا محاسبه کرد. ضرایب سؤالات پرسش نامه به ترتیب از ۰/۳۰ تا ۰/۵۷ است علاوه بر این هرمنس به وجود ضریب همبستگی بین این پرسش‌نامه و آزمون اندریافت موضوع اشاره می‌کند. اسودی (۳۰)، با استفاده از دو روش آلفای کرونباخ و بازآزمایی، روایی آزمون را به‌ترتیب ۰/۸۴ و ۰/۸۲ محاسبه کرد.

ب- پرسشنامه سرمایه روانشناختی لوتانز (Luthans's Questionnaire Psychological Capitals): برای سنجش سرمایه‌های روانشناختی از پرسشنامه سرمایه روانشناختی لوتانز (۲۰۰۷) استفاده شد. این پرسشنامه از مقادیر استاندارد شده که به طور وسیعی برای ساختارهایی که امید، تاب آوری، خوش‌بینی و خودکارآمدی را می‌سنجند مورد استفاده قرار گرفته است و قابلیت اعتبار و پایایی این خرده مقیاس‌ها نیز تایید شده است. این پرسشنامه شامل ۲۴ سوال است که هر خرده مقیاس شامل ۶ گویه است و آزمودنی به هر گونه در مقیاس ۶ درجه‌ای (کاملا مخالفم تا کاملا موافقم) لیکرت پاسخ می‌دهد. برای بدست آوردن نمره سرمایه روانشناختی ابتدا نمره هر خرده مقیاس به صورت جداگانه به دست آمد و سپس مجموع آن‌ها به عنوان نمره کل سرمایه روانشناختی محسوب شد. نسبت خی دو این آزمون برابر با ۲۴/۶ است و آماره‌های RMSEA، CFI در این مدل به ترتیب ۰/۹۷ و ۰/۸۰ هستند (۳۱). همچنین در پژوهش حاضر میزان پایایی این پرسشنامه بر اساس آلفای کرونباخ ۰/۸۵ به دست آمد. یک نمونه از سوالات این پرسشنامه به این شرح است: با اعتماد یک مسئله طولانی را بررسی می‌کنم تا یک راه حل بیابم.

ج- پرسشنامه استحکام من بشارت (Besharat's Ego Strength Questionnaire): این مقیاس، یک ابزار ۲۵ ماده ای است که با اقتباس از ابزارهای سنجش مهار من (۳۲)، مکانیزم‌های دفاعی (۳۳) و راهبردهای مقابله ای (۳۴) برای اندازه گیری میزان توانمندی در مهار مدیریت موقعیت‌ها و شرایط دشوار زندگی ساخته و هنجار یابی شده است (۳۵). این مقیاس واکنش‌های فرد به موقعیت‌های دشوار زندگی را در اندازه‌های پنج درجه ای از یک (خیلی کم) تا پنج (خیلی زیاد) بر حسب پنج زیر مقیاس مهار من، تاب آوری،

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-16]
[DOR: 20.1001.1.22287043.1398.26.1.8.8]

مکانیزم‌های دفاعی رشد یافته، راهبردهای مقابله مسئله محور و راهبردهای مقابله مسئله محور و راهبردهای مقابله هیجان محور مثبت می‌سنجد. حداقل و حداکثر نمره آزمودنی در هر یک از زیر مقیاس‌ها به ترتیب ۵ و ۲۵ است. از مجموع نمره پنج زیرمقیاس آزمون، نمره کل فرد برای استحکام من از ۲۵ تا ۱۲۵ محاسبه می‌شود. ویژگی‌های روانسنجی مقیاس استحکام من در چندین پژوهش که در خلال سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۰ در نمونه‌های بیمار (۳۷۲ نفر) و بهنجار (۱۲۵۷ نفر) انجام شده اند، مورد تایید قرار گرفته‌اند (۳۵). در این پژوهش‌ها، ضریب آلفای کرونباخ برای نمره کل مقیاس استحکام من از ۰/۸۱ تا ۰/۹۳ به دست آمد. نتایج تحلیل عاملی اکتشافی و تاییدی نیز با تعیین پنج عامل (مهار من، تاب‌آوری من، مکانیزم‌های دفاعی رشد یافته راهبردهای مقابله مسئله محور و راهبردهای مقابله ای هیجان محور مثبت)، روایی سازه استحکام من را مورد تایید قرار داد.

د- مقیاس‌های به زیستی روانشناختی (Questionnaire Psychological Well-Being Scales):
این مقیاس را ریف در سال طراحی ۱۹۸۰ نمود (ریف، ۱۹۹۵). فرم اصلی دارای ۱۲۰ پرسش بود، ولی در بررسی‌های بعدی فرم‌های کوتاهتر ۸۴ سوالی ۵۴ سوالی، ۱۸ سوالی نیز پیشنهاد گردید. لیندفورس، برنتسون و لندبرگ (۳۶) دامنه ضریب ثبات درونی را برای ابعاد مختلف مقیاس ریف بین ۰/۶۵ تا ۰/۷۰ گزارش نمودند. مقیاس‌های به‌زیستی روانشناختی دارای شش خرده مقیاس پذیرش خود، رابطه مثبت با دیگران، خود مختاری، زندگی هدفمند، رشد شخصی و تسلط بر محیط است. ریف (۱۹۸۹) در پژوهشی برای بررسی پایایی این ابزار از آلفای کرونباخ بهره گرفت. آلفای بدست برای پذیرش خود (۰/۹۳)، ارتباط مثبت با دیگران (۰/۹۱)، خودمختاری (۰/۸۶)، تسلط بر محیط (۰/۹۰)، هدفمندی در زندگی (۰/۹۰) و رشد شخصی (۰/۸۷) گزارش شده است. در این پژوهش از فرم کوتاه شده ۱۸ سوالی استفاده شد. در فرم ۱۸ سؤالی هر عامل دارای ۳ پرسش است. به منظور تحلیل آماری از نرم افزار r استفاده شد و برای تاثیر متغیرها به صورت مستقیم بر یکدیگر از ضریب همبستگی پیرسون و وبه منظور بررسی نقش واسطه ای از آزمون بوت استراپ استفاده شد.

یافته‌ها

در جدول‌های ۱ و ۲ میانگین و انحراف استاندارد و همچنین ضریب پیرسون متغیرها ارائه شده است.

محاسبه ضرایب همبستگی پیرسون بین متغیرهای پژوهش نشان داد که در سطح α =۰/۰۰۱ رابطه انگیزش پیشرفت و بهزیستی روانشناختی (r=۰/۶۴)، رابطه انگیزش پیشرفت و استحکام من (r=۰/۶۴)، رابطه بین استحکام من و بهزیستی روانشناختی (r=۰/۶۳) مثبت می‌باشد.

محاسبه ضرایب همبستگی پیرسون بین متغیرهای پژوهش نشان داد که در سطح α=۰/۰۰۱ رابطه انگیزش پیشرفت و بهزیستی روانشناختی (r=۰/۶۴)، رابطه انگیزش پیشرفت و سرمایه‌های روانشناختی (r=۰/۵۹)، رابطه بین سرمایه‌های روانشناختی و بهزیستی روانشناختی (r=۰/۷۱) مثبت می‌باشد.

با توجه به جداول قبل و معناداری ضریب ها امکان تحلیل‌های بعدی فراهم می‌شود. مدل ارائه شده در این

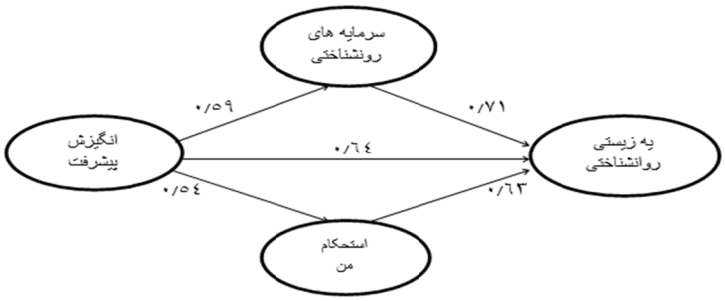
جدول ۱- یافته‌های توصیفی و ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف معیار	انگیزش پیشرفت	استحکام من	بهزیستی روانشناختی
انگیزش پیشرفت	۸۴/۷۹	۸/۶۷	۱		
استحکام من	۸۴/۰۲	۱۳/۶۳	**۰/۵۴	۱	
بهزیستی روانشناختی	۷۹/۴	۱۱/۴۲	**۰/۶۴	**۰/۶۳	۱

جدول ۲- یافته‌های توصیفی و ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف معیار	انگیزش پیشرفت	سرمایه‌های روانشناختی	بهزیستی روانشناختی
انگیزش پیشرفت	۸۴/۷۹	۸/۶۷	۱		
سرمایه‌های روانشناختی	۹۷/۴۲	۱۶/۹۹	**۰/۵۹	۱	
بهزیستی روانشناختی	۴/۷۹	۱۱/۴۲	**۰/۶۴	**۰/۷۱	۱

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-16]
[DOR: 20.1001.1.22287043.1398.26.1.8.8]

شکل ۱- مدل ارائه شده در این پژوهش

جدول ۳- نتایج آزمون بوت استراپ برای اثرات واسطه‌ای

متغیر	متغیر	متغیر	حدود بوت	استراپ	خطای	اندازه اثر	سطح
مستقل	واسط	وابسته	حد بالا	حد پایین	براورد		معنا داری
انگیزش پیشرفت	استحکام من	بهزیستی روانشناختی	۰/۵۴۳	۰/۲۴۸	۰/۰۷	۰/۴	۰/۰۰۱
انگیزش پیشرفت	سرمایه‌های روانشناختی	بهزیستی روانشناختی	۰/۶۴۱	۰/۲۹۲	۰/۰۹	۰/۴۶	۰/۰۰۱

پژوهش به در شکل ۱ آورده شده است.

برای ارزیابی معناداری اثرات واسطه‌ای از آزمون بوت استراپ استفاده شد. در این روش معناداری زمانی اتفاق می افتد که حدود بوت استراپ هم علامت باشند؛ یعنی یا هر دوی آنها مثبت و یا هر دوی آنها منفی باشند و در این صورت اثر واسطه‌ای بررسی شده معنادار خواهد بود. نتایج مربوط به این آزمون در جدول ۳ نشان داده شده است.

طبق نتایج به دست آمده از آزمون بوت استراپ و هم علامتی حدود بالا و پایین هر دو مسیر معنادار بوده و متغیرهای پژوهش نقش واسطه‌ای را در هر دو مسیر ایفا می‌کنند. نتایج در سطح ۰/۰۰۱ معنادار بوده و فرضیه‌ها تایید می شوند و پارامترهای استحکام من و سرمایه‌های روانشناختی در رابطه بین انگیزش پیشرفت و بهزیستی روانشناختی نقش واسطه‌ای ایفا می‌کنند. این نقش تقریبا در هر دو پارامتر به یک میزان بوده؛ ولی سرمایه‌های روانشناختی به میزان بسیار کمی نقش واسطه‌ای مهمتری را ایفا می‌کند.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از این پژوهش ارائه چهارچوبی ساختاری برای تبیین سازه‌ی بهزیستی است که در سال‌های اخیر توجه پژوهشی زیادی را در حوزه‌ی روانشناسی مثبت به خود جلب کرده است. بر این اساس فرض شده است که انگیزش پیشرفت با واسطه‌گری سرمایه‌های روانشناختی و استحکام من بر بهزیستی روانی تاثیر می‌گذارد. مدل ساختاری نشان داد که این مدل فرضی از برازش مناسبی برخوردار است و اثرات مستقیم و غیرمستقیم متغیرها بر همدیگر معنی‌دار است (جدول ۳). یکی از متغیرهایی که در این پژوهش اهمیت آن بر بهزیستی مورد تایید قرار گرفت، انگیزش پیشرفت بود. موضع نیاز به پیشرفت زیاد با رضایت و احساسات مثبت ناشی از تلاش و پیش‌بینی موفقیت در کوشش‌های مرتبط با موفقیت در ارتباط است؛ برعکس، موضع نیاز به پیشرفت کم با احساسات دفاعی و ترس از شکست ناشی از پیش‌بینی عملکرد ضعیف در ارتباط است (۳۷). با توجه به شواهد یاد شده تاثیر انگیزش پیشرفت بر رشد شخصی، تسلط محیطی و هدف که همگی از پارامترهای مربوط به بهزیستی هستند اثبات شده است. نتایج ما با نتایج، چنانی و روزمن (۳۸) مبنی بر معنادار بودن رابطه انگیزه پیشرفت با بهزیستی همسو بود.

مسیر مفروض دیگر در این پژوهش تاثیر انگیزش پیشرفت بر سرمایه‌های روانشناختی در نتیجه، تاثیر بر بهزیستی است. سرمایه‌های روانشناختی یکی از مفاهیم با اهمیت روانشناسی مثبت است که رویکردی انعطاف پذیر و واقع‌گرا به زندگی دارد و عاملی است که از برخی از متغیرهای روانشناختی از قبیل: امیدواری، تاب‌آوری، خوش‌بینی و خود-کارآمدی را تشکیل می‌شود (۱۴). در پژوهشی رابطه بین سرمایه های روانشناختی و بهزیستی روانشناختی مورد بررسی قرار گرفت و

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-16]
[DOR: 20.1001.1.22287043.1398.26.1.8.8]

همبستگی بین انها مثبت و معنی دار گزارش شد (۱۵) که کاملا همسو با پژوهش حاضر است. طبق نظریه‌ی جلال، منصور و ارشدی (۲۱) افرادی که از انگیزش پیشرفت بالایی دارند از خود کارآمدی بیشتر که یکی از مولفه‌های سرمایه روانشناختی است؛ برخوردارند. علاوه بر تاثیر غیرمستقیم سرمایه‌های روانشناختی بر بهزیستی از طریق انگیزش پیشرفت، براساس نتایج مندرج در جدول (۲)، این سازه به طور مستقیم نیز بر بهزیستی تاثیر گذاشت که این یافته همسو با پژوهش‌های (۱۵، ۳۹، ۴۰ و ۴۱) همخوان است. نتایج حاصل در این پژوهش نشان دهنده نقش واسطه‌ای استحکام من و تاثیر آن بر بهزیستی از طریق انگیزه پیشرفت می‌باشد (جدول ۳)؛ از طرفی استحکام من نیز تاثیر مستقیمی روی بهزیستی می‌گذارد (جدول ۱). استحکام من سبب افزایش خوش بینی، اشتیاق، خود-ارزشمندی و کنترل هیجانات می‌گردد که این عوامل خود موجب بهزیستی رواشناختی است (۴۲). نتایج دیگر پژوهش‌ها نشان داده است، استحکام من با تعدادی از شاخص های سلامت روانی و اجتماعی شامل حرمت خود، مهارگری درونی، همدلی با دیگران، درخواست برای حمایت‌های اجتماعی (۴۳ و ۴۴)، سازگاری اجتماعی و هیجانی (۴۵) و موفقیت تحصیلی (۴۶) رابطه دارد که نتیجه این شاخص‌ها با توجه به تعاریف بهزیستی موجب هیجانات مثبت و بنابراین بهزیستی می‌گردد. استحکام من و زیر مولفه‌های آن (تاب‌آوری و مهار من) بر سازگاری افراد تاثیر می‌گذارند. تاب‌آوری من منجر به توانایی تنظیم موثر و کاهش پاسخ‌های هیجانی و عاطفی به وقایع بد شخص و مشکلات سلامت می‌شوند و موجب ارتقا بهزیستی افراد می‌شوند.

تاب‌آوری یکی از مولفه‌های اصلی استحکام من می‌باشد که فرد در رویارویی با ناکامی‌ها، مصیبت‌ها و تعارض‌های زندگی و حتی رویدادهای مثبت، پیشرفت‌ها و مسئولیت بیشتر، به تلاش افزون‌تر ادامه دهد و برای دستیابی به موفقیت بیشتر، از پای ننشیند (۲۵). افرادی که از انگیزش پیشرفت بالایی برخوردارند، در صورت مواجه شدن با دشواری و شکست، استقامت بیشتری به خرج می‌دهند و برای موفقیت‌ها و شکست‌ها، به جای این که به دنبال کمک یا توصیه دیگران باشند، مسئولیت شخصی می‌پذیرند (۲۶)، می‌توان گفت که انگیزش پیشرفت بر روی تاب‌آوری و در نتیجه استحکام من تاثیر می‌گذارد. همچنین نتایج تحلیل رگرسیون قاسم و حسین چاری (۴۷) نشان داد که بر اساس انگیزش درونی، تاب‌آوری افراد قابل پیشبینی است و انگیزش درونی نسبت به انگیزش بیرونی توان پیشبینی معنادارتری دارد؛ بنابراین نقش واسطه‌ای سرمایه‌های روانشناختی و استحکام من بر رابطه‌ی انگیزش پیشرفت و بهزیستی روانی مورد تایید قرار گرفت (جدول ۳)؛ بنابراین انگیزش پیشرفت در دانشجویان با بهزیستی روانشناختی آن ها رابطه مثبت و معناداری داشت و این رابطه هم چنین از طریق نقش واسطه ای سرمایه های روانشناختی و استحکام من نیز اعمال شد.

پژوهش بر روی متغیرهای روانشناسی مثبت مانند متغیرهای انگیزش پیشرفت، بهزیستی نیازهای اساسی روانشناختی و استحکام من سبب گشایش ابعاد تازه ای برای محققان می‌شود و آن ها را به سوی درمان های جدید و کارسازی سوق می‌دهد. این عوامل با تاثیر بر روی یکدیگر، هدف یکسانی دارند و این هدف تامین سلامت روان است. افرادی که نیازهای اساسی روانشناختی تامین شده‌ای دارند، رضایت از زندگیشان بالاست و در نهایت به سمت سلامت روان در جنبه های گوناگون زندگی گام برمی‌دارند.

همانند هر پژوهشی، این مطالعه نیز محدودیت‌هایی داشت. اول اینکه این پژوهش بر روی دانشجویان انجام شده بود که جمعیت نسبتاً همسانی هستند. از طرفی باید در نظر داشت که ابزارهای به کار برده شده در این پژوهش، مقیاس‌های خودسنجی بودند و اگرچه این ابزارها از روایی و پایایی مناسبی برخودار بودند، با این حال مقیاس های خودسنجی همواره مستعد سوگیری هستند زیرا شرکت کنندگان در برخی مواقع تمایل به دادن پاسخ‌های ایده آل نسبت به خود دارند. روانشناسی مثبت دربرگیرنده متغیرهای گوناگونیست که این حوزه نسبتا تازه روانشناسی روزبه روز گسترش می‌یابد و متغیرهای تازه ای را ابداع می‌کند. می‌توان با استفاده از این متغیرها در پژوهش‌های آتی ابعاد تازه‌ای را گشود. هم چنین همان طور که در محدودیت‌های پژوهش گفته شد آزمودنی های پژوهش را دانشجویان

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-16]

[DOR: 20.1001.1.22287043.1398.26.1.8.8]

تشکیل می‌دادند و در پژوهش های بعـدی بهتـر اسـت سایر گروه های اجتماعی نیز مورد بررسی قرار بگیرند.

تقدیر و تشکر

بدین وسیله از کلیه دانشجویانی که فرصت گرانبهـای خود را در اختیار ما قرار دادند و در انجام ایـن پـژوهش مارا یاری نمودند کمال تشکر و قدردانی را داریم.

References

1. Seligman ME, Csikszentmihalyi M. Positive psychology: An introduction. AmPsychol Assoc; 2000 Jan.
2. Cole K. Well-being, psychological capital, and unemployment. J Health Psychol; 2002.33(3):122-39.
3. Goldsmith AH, Veum JR, Darity Jr W. Unemployment, joblessness, psychological well-being and self-esteem: Theory and evidence. J Soc-Econom. 1997 Jan 1;26(2):133-58.
4. Veenhoven R. Healthy happiness: Effects of happiness on physical health and the consequences for preventive health care. J Happi Stud; 2008 Sep 1.9(3):449-69.
5. Steptoe A, Deaton A, Stone AA. Subjective wellbeing, health, and ageing. Lancet; 2015 Feb 14.385(9968):640-8.
6. Krieger T, Zimmermann J, Huffziger S, Ubl B, Diener C, Kuehner C, et al. Measuring depression with a well-being index: further evidence for the validity of the WHO Well-Being Index (WHO-5) as a measure of the severity of depression. J Affect Disord; 2014 Mar 1.156:240-4.
7. Ryff CD, Keyes CL. The structure of psychological well-being revisited. J Personal Soc Psychol; 1995 Oct.69(4):719.
8. Ryff CD, Singer B. The contours of positive human health. Psychol Inquir; 1998 Jan 1.9(1):1-28.
9. Brunstein JC, Heckhausen H. Achievement motivation. Motiv Action; 2018 (pp. 221-304). Springer, Cham.
10. Parsa M. Educational psychology (3rd ed). Tehran: Sokhan. 2014. (Persian)
11. Brunstein JC, Maier GW. Implicit and self-attributed motives to achieve: Two separate but interacting needs. J Personal Soc Psychol; 2005 Aug.89(2):205.
12. Avey JB, Patera JL, West BJ. The implications of positive psychological capital on employee absenteeism. J Leader Organiz Stud; 2006 Dec.13(2):42-60
13. Newman A, Ucbasaran D, Zhu FE, Hirst G. Psychological capital: A review and synthesis. J Organiz Behav; 2014 Feb.35(S1):S120-38.
14. Luthans F, Youssef CM, Avolio BJ. Psychological capital: Developing the human competitive edge. Oxford: Oxford University Press; 2007.
15. Roche M, Haar JM, Luthans F. The role of mindfulness and psychological capital on the well-being of leaders. J Occupl Health Psychol; 2014 Oct.19(4):476.
16. Luthans F, Stajkovic AD. Reinforce for performance: The need to go beyond pay and even rewards. Acad Manag Perspect; 1999 May 1.13(2):49-57.
17. Wood AM, Joseph S, Linley PA. Coping style as a psychological resource of grateful people. J Soc Clin Psychol; 2007 Nov.26(9):1076-93.
18. Erez A, Judge TA. Relationship of core self-evaluations to goal setting, motivation, and performance. J Appl Psychol; 2001 Dec.86(6):1270.
19. Judge TA, Bono JE. Relationship of core self-evaluations traits—self-esteem, generalized self-efficacy, locus of control, and emotional stability—with job satisfaction and job performance: A meta-analysis. J Appl Psychol; 2001 Feb.86(1):80.
20. Parker CP, Baltes BB, Young SA, Huff JW, Altmann RA, Lacost HA, Roberts JE. Relationships between psychological climate perceptions and work outcomes: a meta-analytic review. J Organiz Behav; 2003 Jun.24(4):389-416.
21. Baron RA, Franklin RJ, Hmieleski KM. Why entrepreneurs often experience low, not high, levels of stress: The joint effects of selection and psychological capital. J Manag; 2016 Mar.42(3):742-68.
22. Jalal PK, Mansour MS, Arshadi FK. The Relationship between Self-Efficacy, Achievement Motivation and Negligence in Students. Int J Hum Cultur Stud. 2016 Jun 17:1788-99.
23. Weiner IB, Tennen HA, Suls JM. Handbook of Psychology, Personality and Social Psychology. John Wiley & Sons; 2012 Oct 16.
24. McCrae RR, Costa PT. Personality in adulthood: A five-factor theory perspective. Guilford Press; 2003.
25. Bellak L, Crawford P, Gediman HK, Hurvich M, Jacobs D. Ego functions in schizophrenics, neurotics, and normals. 1973.
26. Luthans F, Vogelgesang GR, Lester PB. Developing the psychological capital of resiliency. Human Resource Development Review. 2006 Mar;5(1):25-44.
27. Odaci H. Academic self-efficacy and academic procrastination as predictors of problematic internet use in university students. Comput Edu; 2011 Aug 1.57(1):1109-13.
28. Sarouni AS, Jenaabadi H, Pourghaz A. The relationship of mental pressure with optimism and academic achievement motivation among second grade male high school students. Int Edu Stud; 2016

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-16]

[DOR: 20.1001.1.22287043.1398.26.1.8.8]

Jul 26.9(8):127
29. Antony J. Adolescent Self-Concept and Achievement Motivation: A Critical Analysis. J Soc Work Edu Pract; 2017 Oct 1.2(4):25-35.
30. Khan A, Alam S. Self-Concept in Relation to Achievement Motivation of High School Students. Int J India Psychol; 2015.2(4):62-71.
31. Asvadi M. The Effectiveness of Beck's Cognitive Therapy in a Collective Method on Increasing the Achievement Motivation of Darghas Secondary School Girls. Master's thesis in Consultation. Allameh Tabatabaei University, Faculty of Educational Sciences. 2000 Sep. (Persian)
32. Luthans F, Avolio BJ, Avey JB, Norman SM. Positive psychological capital: Measurement and relationship with performance and satisfaction. Person Psychol; 2007 Sep.60(3):541-72.
33. Connor KM, Davidson JR. Development of a new resilience scale: The Connor-Davidson resilience scale (CD-RISC). Depres Anxiety; 2003 Sep.18(2):76-82.
34. Andrews G, Singh M, Bond M. The Defense Style Questionnaire. J Nervous Ment Dis; 1993 Apr.
35. Carver CS, Scheier MF, Weintraub JK. Assessing coping strategies: a theoretically based approach. J Personal Soc Psychol; 1989 Feb.56(2):267.
36. Besharat MA. An examination characteristic of psychometric ego-strength. Res Report Uni Tehran; 2007. (Persian)
37. Lindfors P, Berntsson L, Lundberg U. Factor structure of Ryff's psychological well-being scales in Swedish female and male white-collar workers. Personal Individ Differ;. 2006 Apr 1.40(6):1213-22.
38. Reeder MC. The Role of Trait Achievement Motivation and Ability in Predicting Academic Performance Trajectories. Michigan State University. Psychology; 2010.
39. Ryff CD. Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. J Personal Soc Psychol; 1989 Dec.57(6):1069.
40. Chenani SH, Roseman GH. Studying the relationship between the Achievement Motivation, self-efficacy and identity styles with students psychological well-being High School in Shawor Area. Second National Conference on Psychology and Education. 2015 Mar. (Persian)
41. Singh S, Mansi J. Psychological capital as predictor of psychological wellbeing. J India Acad Appl Psychol; 2009.35(2):233-8.
42. Avey JB, Luthans F, Smith RM, Palmer NF. Impact of positive psychological capital on employee well-being over time. J Occup Health Psychol; 2010 Jan.15(1):17.
43. Neasi AK, Arshadi N, Rahimi E. The cause effect of Psychological Capital with Positive Emotions, psychological well-being, job Obligation and Job performance. J Psychol Achiev; 2011 Sep. 4(1):19-46 (Persian)
44. Yu X, Lau JT, Mak WW, Cheng Y, Lv Y, Zhang J. A pilot theory–based intervention to improve resilience, psychosocial well-being, and quality of life among people living with HIV in rural China. J Sex Marital Ther; 2014 Jan 1.40(1):1-6.
45. Markstrom CA, Sabino VM, Turner BJ, Berman RC. The psychosocial inventory of ego strengths: Development and validation of a new Eriksonian measure. J Youth Adolesc; 1997 Dec 1.26(6):705-32.
46. Markstrom CA, Marshall SK. The psychosocial inventory of ego strengths: Examination of theory and psychometric properties. J Adolesc; 2007 Feb 1.30(1):63-79.
47. Sharma R. Ego-strength in relation to adjustment of college-going students.
48. Freeman DM. The contribution of faith and ego strength to the prediction of GPA among high school students (Doctoral dissertation, Virginia Tech). 2001.
49. Ghasem M, Hosseinchari M. Psychological resilience and intrinsic–Extrinsic motivation: The mediating role of self-efficacy. Develop Psychol; 2012.9(33):61-71. (Persian).

[Downloaded from rjms.iums.ac.ir on 2026-11-16]
[DOR: 20.1001.1.22287043.1398.26.1.8.8]